

## С Т А Н О В И Щ Е

**Относно: Международно състезание за ученици „Карстът – последното „бяло петно” на планетата Земя” (04-09.08.2019 г, Брестнишка карстова система)**

**От Надежда Апостолова, ДПП “Витоша“ – гост-наблюдател в състезанието**

**Поредна образователна инициатива на Експерименталната лаборатория по карстология на НИГГГ-БАН, достойна за уважение:** Карстовите системи, поради предимно подземния си обхват, са невидими за незапознатото око, макар елементите на някои от тях да са с повърхностен характер. С всичките си нетрадиционни образователни инициативи (международен конкурс „Карст под защита – дар за поколенията” 2005, 2012, 2015, 2019; „Пътуващо лятно училище за карста“ 2015, 2017; международно състезание за ученици „Карстът – последното „бяло петно” на планетата Земя” 2019) Експерименталната лаборатория по карстология на НИГГГ-БАН „отваря очите“ на младите хора за тези природни комплекси, които са ценни по редица причини: като интересни естествени физико-химични лаборатории; като дом на специфични растителни и животински обитатели; като източник на ресурси за човека (най-вече вода, често скален материал); като красота и причудливост, привличаща природолюбителя или туриста. Безспорно карстовите геосистеми са били и винаги ще бъдат в услуга на човечеството и като всеки природен ресурс използването им, без познаване и разбиране на специфичните им особености, ги превръща в застрашени природни обекти, а понякога и опасни за самите нас. Ключът към намиране на баланса използване и опазване на природните системи (в частност и на карстовите) е в познанието. Затова образователните инициативи, особено насочените към младите хора, които са бъдещите двигатели на държавата ни, са изключително важни. Освен че са важни, те трябва и да са успешни, т.е. да създадат усещането за нещо интересно, да првокират учащия да иска да научава все повече и повече, да споделя наученото, да използва наученото, за да търси, а може би и намира отговори на изникващи въпроси и проблеми. Смятам, че международното състезание за ученици „Карстът – последното „бяло петно” на планетата Земя”, както и предходните на него образователни инициативи на Лабораторията, постигат това да са „успешни“, като основната причината вероятно е нетрадиционният им характер – изнесени извън класните стаи, без класическото оценяване на знанията, от което зависи завършването на съответната образователна степен или кандидатването за следваща такава. Философията на Експерименталната лаборатория по карстология, залегнала и в стратегията ProKARSTerra-Edu – образование за/чрез карста е печелившата формула за съчетаване на полезното с приятното. Полезно е да опознаваме дома си (планетата Земя) – от какво и как е направена и продължава да се прави, как работят нейните системи, как използваме нейните ресурси, по какъв начин ги унищожаваме или увреждаме, какво да не правим или да правим, за да можем да ги използваме без да ги погубваме, полезно е да разберем, че всичкото това познание достига до нас благодарение на науката, която освен нещо теоритично, се оказва и нещо практично. Приятно е когато изучаваме природата да сме сред нея, да сме с нови хора, с които да се забавляваме и сприятеляваме, да използваме научни методи, като истински специалисти, да покажем какво сме научили и че можем да използваме наученото, за да решаваме проблеми, да изпитваме приятни емоции чрез спортните надпревари или артистични прояви, да сме част от отбор, който разчита на нас и ние на него.

**Отборите – екип от ученици, учители и ментори, работещи заедно:** Често в българските училища съществува усещането, че учителите и учениците са от двете страни на бариерата, въпреки че образователният процес по-скоро би следвало да няма бариери. Регламентът на международното състезание за ученици „Карстът – последното „бяло петно” на планетата Земя” постави тези 2 страни на образователния процес – обучавани и обучители, в „една лодка“ и се оказа, че работата им в екип може да бъде по-успешна и по-приятна. Учителите, които приеха ролята на всеотдайни подкрепители и защитници на своите ученици (което вероятно правят и в училище, макар невинаги да ги разбират), получиха в отговор, от страна на своите ученици, търсене и приемане с благодарност на тази помощ. Работата им като едно цяло предизвикваше истинско удовлетворение у всички, което също може да се тълкува като успех за образователния процес.

**Популяризиране на темата за карстовите геосистеми:** Провеждането на международното състезание предизвика и ефект на популяризиране сред местното население на темата за карстовите геосистеми и проблемите, свързани с използването им. Реализирането му е с подкрепата на местните управленски, образователни и бизнес структури – домакините от община Тетевен и община Ябланица, НППГСД „Сава Младенов“, „Титан Златна Панега цимент” АД. Освен в административно отношение представители на местното население се включиха съвсем реално в надпреварата в лицето на отборите от общините домакини.

**Международният характер на състезанието обогатява мероприятиято:** Карстовите геосистеми са развити на цялата територия на Земята. Тяхното разнообразие е голямо, но проблемите им са сходни. Участието на представители от различни държави, както сред отборите, така и в журито, дава възможност да се обмени опит, да се правят съпоставки, да се предлагат различни решения относно проблемите на карстовите райони, образованието по темата и др.

**Състезателният характер – принципни положителни страни и възможност за по-високи цели:** Състезателният характер на образователната инициатива „Карстът – последното „бяло петно” на планетата Земя“ има редица положителни страни като създаване на условия за работа в екип; конкурентна среда, което е добър двигател за отдаденост и стремеж към постигане на по-добри резултати; участие в общо мероприятие на ученици от различни държави, различни краища на страната и от различни по тип и ниво на образование училища. Първото издание на международното състезание показва, че състезателният елемент го прави атрактивно за участниците. По-високата конкуренция е предпоставка и за поставяване на по-високи образователни цели, свързани с карстовите геосистеми.

**Биотичният елемент – част от карстовата система:** Специфичният животински свят и характерната растителна покривка на карстовите терени са резултат от процеса на образуване и развитие на цялата система. В състезанието, с цел по-пълноценното изучаване (опознаване) на системната същност на карстовите комплекси, би било добре да бъде включен и биотичният елемент.



МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ  
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ  
ДИРЕКЦИЯ НА ПРИРОДЕН ПАРК „ВИТОША”

---

гр. София, ул. „Антим I” № 17, тел./факс: 029895377, тел.: 029805688

**Организацията на събитието:** Поздравления за организаторите, чиято отговорна и напрегната работа остава скрита за участниците в мероприятията, които се наслаждавахме на добре структурираната и богата програма.

**В заключение:** Първото международно състезание за ученици „Карстът – последното „бяло петно” на планетата Земя” беше полезна, успешна и атрактивна образователна инициатива. Продължавайте в същия дух!

ДПП „Витоша“ благодари на Експерименталната лаборатория по карстология за отправената покана за участие в Международното състезание за ученици „Карстът – последното „бяло петно” на планетата Земя“.

**Изготвил:**

**Надежда Апостолова**

Ст.специалист Екологичен мониторинг и образователни дейности  
Дирекция на Природен парк „Витоша“